

– Om man delar paret två gånger så blir det tre bitar. Det kan man fundera över, säger förskolläraren Milla Jäderberg Elofsson. Samlingen ger tillfälle till lärande för Calle Demellid, Zakk Nilsson och Anasimos Filimon.

Språkleken går smidigt över i matematik och naturkunskap.
På Björktjära förskolor har förskollärarna ansvaret och
vägleder barnskötarna. Det ställer undervisningen i centrum.

● ● ● TEXT *Mimmi Palm* BILD *Frida Sjögren*

A high-angle photograph of two young boys sitting on a red, textured carpet. The boy on the left has blonde hair and is wearing a blue and white long-sleeved shirt and grey pants. The boy on the right has dark hair and is wearing a red, white, and blue argyle sweater over a white long-sleeved shirt and dark pants. They are both looking towards each other. The background is a plain, light-colored floor.

OLIKA MAKT

MEN SAMMA VÄRDE

VI HAR OLIKA kompetenser men vi är lika mycket värda, säger förskolläraren Milla Jäderberg Elofsson.

Inom förskolan finns sedan länge en tendens att tala tyst om hierarkin inom personalgruppen. Men på Björktjärna förskolor i Bollnäs framstår maktordningen mellan förskollärare och barnskötare som odramatisk.

För förskolechefen Irene Ängalid är det självklart; i läroplanen står att det är förskollärarens ansvar att ge barnen förutsättningar för utveckling och lärande.

Nyligen fick avdelningen Gul-gröna i Björktjärna mycket goda vitsord i granskningen *Förskolans pedagogiska uppdrag*. Skolinspektörerna hittade över huvud taget ingenting som behövde förbättras.

Förskollärarna Sofia Brolin Svensson och Milla Jäderberg Elofsson tror att skälet till berömmet är en genomtänkt struktur. De sju avdelningarnas arbete planeras minutiöst. Bland annat ska det säkra likvärdigheten inom de två stora enheter som lyder under Irene Ängalid.

Förskolechefen hänvisar ständigt till läroplanen, på möten, i dokument och som tema i verksamheten. Mycket tid ägnas åt kvalitetsarbete.

– Man vill nästan säga, ”men Irene, vi orkar inte”, säger Sofia Brolin Svensson och viftar vagt med handen.

– Men sedan ser vi att utvecklingsarbetet behövs, utan Irene som motor skulle vi inte gå framåt, tillägger hon.

FÖR DEN SOM har tagit del av Skolinspektionens granskning av Gul-gröna avdelningen syns det i varje moment, varje gest, hur arbetslaget utnyttjar alla tillfällen till lärande.

Här arbetar fyra förskollärare och två barnskötare med cirka 40 barn i åldrarna två till fem, stundtals indelade i åldersgrupper.

Avdelningens fyra-femåringar kan läsa, eller känner åtminstone igen

Oskar Bronegård vänder upp en namnlapp som han ska ge till rätt kompis. Förskolläraren Susanne Andersson och praktikanten Dahabo Yusuf Omar leder samlingen med barnen Haylie Gelhaar,

Förskolechefen Irene Ängalid inkluderar all personal i utvecklingsarbetet.

varandras namn. Det visar sig i samlingen när ett barn i taget vänder upp en lapp som hen ska ge till den kamrat vars namn står på lappen. Därefter sätts den upp under rubriken ”förskolan”, eller om barnet inte är på plats, under rubriken hemma”. Barnen gör det

snabbt, nästan utan tvekan eller avbrott. Samlingen är uppsluppen och lugn på samma gång.

När barnen i gruppen Regnbågen engageras att räkna ihop de som är närvarande med de frånvarande via antalet lappar på tavlan, kommer en matteövning sömlöst in. Det går så perfekt smidigt att det nästan känns som en lättnad när ett av barnen gissar att 5 plus 14 blir 60 och ett annat föreslår att summan är 100. Då räknar förskolläraren Susanne Andersson åskådligt till 19 på fingrarna. Efter det börjar dansleken sprattelgubben där kroppsdel för kroppsdel benämns,

Tuva-Lisa Lindberg, Melker Westman, Ruben Massana och Jonna Pettersson.

så att även naturkunskap inryms i samlingen.

Enkelt och självklart verkar det vara att, som läroplanen säger, ge barnen stimulans och utmaning.

– Det finns ingen som bromsar här, säger Milla Jäderberg Elofsson.

– Vi är sådana som personer, vi gillar att samtala med barnen, ställa frågor till dem, tillägger Sofia Brodin Svensson.

SKOLINSPEKTIONENS KVALITETSGRANSKNING av 82 förskolor i landet gick bland annat ut på att se på förskollärarnas ansvar. Av rapporten framgår att det är ett undantag i svenska förskolor att

Som förskollärare ansvarar Milla Jäderberg Elofsson och Sofia Brodin Svensson för Bollnäs-förskolan Björktjärns pedagogiska verksamhet.

»Det är vår uppgift att få in strävansmålen i planeringen och att se till att verksamheten får ett innehåll och att barnen utvecklas.« ● ● ●

Helin Öthman, barnskötaren Lena Olsson och Rama Al-Shalabi tillsammans i en »matsituation«. Att barnen får pröva sin förmåga i det vardagliga flick arbetslaget beröm för av Skolinspektionen.

förskollärarnas uppdrag görs tydligt, fastän det borde vara regel. Bland förskolorna som granskats finns arbetslag som i jämlikhetens namn vill sudda ut skillnaderna mellan yrkesgrupperna. Det kan leda till att ansvarsfördelningen blir så oklar att ingen ser till att läroplanens intentioner uppfylls.

För Sofia Brolin Svensson är det uppenbart varför ett arbetslag kan vilja skyla över hierarkin.

– Jag tror att man som kvinna är rädd för att vara förmer. Vi vill vara lika.

Det kan vara ett skäl till att till exempel lärarlönelyftet i förskolan kan innebära ett dilemma, men en annan mer reell orsak är att man arbetar tillsammans i arbetslaget, anser både Sofia Brolin Svensson och Milla Jäderberg Elofsson. Om någon ensstaka sticker ut kan det skapas klyftor inom gruppen, och den som väljs ut kan känna skuld. Det vore mer rättvist att premiera hela arbetslaget, tycker de.

TILL SÄRSKILD BELÄTENHET i Skolinspektionens rapport från Björktjära förskolor var just att förskollärarnas ansvar är tydliggjort. Här syns skillnaden mellan yrkesgruppernas ansvar främst i att en förskollärare alltid ska vara närvarande i verksamheten. De ska vägleda barnskötarna och göra pappersarbetet, det vill säga skriva handlingsplaner, planeringar, dokumentationer och utvärderingar.

– Det är vår uppgift att få in strävansmålen i planeringen och att se till att verksamheten får ett innehåll och att barnen utvecklas, säger Sofia Brolin Svensson.

Att det blir gjort är en förutsättning för undervisningen på förskolan. För många inom den svenska förskolan är begreppet undervisning obekvämt, något som inte ses som relevant för små barns lärande. Men eftersom det uttrycks i skollagen att undervisning ska bedrivas på alla nivåer inom utbildningssystemet, måste förskolan

Förskolläraren Ingela Eklund med barnen på Gul-gröna. Att avdelningen fick goda vitsord i Skolinspektionens granskning beror på den tydliga strukturen på Björktjära förskolor i Bollnäs, tror pedagogerna själva.

förhålla sig till det som en del av uppdraget. Och det visar sig att undervisning i förskolan – läs omsorg, utveckling och lärande – sker mer genomtänkt när förskollärarnas uppdrag är klart formulerat.

Förskollärarna på Gul-gröna avdelningen förhåller sig avspänt till att de förväntas utmana och stimulera barnen i "en målstyrd process", och ser sig som vuxna medupptäckande i undervisningen.

De ger en bild av det. "Allt är en process." "Vi ställer frågor som får barnen att tänka extra." "Vi lyssnar på barnen och försöker säga ja till deras intressen." "Vi skapar lekmiljöer där de också kan stimulera varandra."

VARDAGLIGA SITUATIONER GER tillfällen till lärande, som den stund när alla barn uppdelade i grupper får höra en saga

före lunchen. Med få barn omkring sig går det lätt att fråga, fundera och samtala.

Att arbetslaget på Gul-gröna avdelningen är bra på lärande vid "tambursituationen" och "matsituationen" är noterat av Skolinspektionen. Men faktum är att det finns en praktisk sida av saken.

– Vid lunchen sitter de ju still! säger Sofia Brolin Svensson snabbt och tyst.

När Milla Jäderberg Elofsson nickar börjar de båda skratta.

ALLA I PERSONALEN utnyttjar också sina olika intressen. Någon är bra på matte, någon annan på litteratur och drama och en tredje vurmar för naturkunskap.

Irene Ängalid är tydlig med att förskollärarna styr den pedagogiska verksamheten. Det händer att barnskötare

Ann-Catrin Svensson arbetar sedan länge på Björktjärna. Men som de flesta av kommunens barnskötare är hon inte anställd direkt på förskolan, utan i en vikariepool.

kommenterar det: "Men vi gör samma jobb".

– Då frågar jag: Men gör ni verkligen det? Så var det kanske innan 2010 när läroplanen reviderades, men nu är det tydligt skrivet vem som ska göra vad, säger Irene Ängalid.

På Björktjärna finns också ett strukturellt skäl till att förskollärarnas ansvar understryks. Bollnäs kommun strävar efter att anställa enbart förskollärare, barnskötarna är färre till antalet och de flesta av dem är anställda i en vikariepool, inte direkt på en förskola. Det blir därmed svårt för dem att få en kontinuerlig överblick.

Förskollärarnas ansvar innebär också att kunna delegera, menar Irene Ängalid. I synnerhet nu, när brist på förskollärare hotar, är det avgörande att förskollärarna ser till att det arbete de själva inte hinner med utförs av barnskötarna.

BARNSKÖTAREN ANN-CATRIN SVENSSON är anställd i vikariepoolen men har haft ett vikariat på Björktjärna under många år och trivs där. "Ett bra gäng", säger hon.

Däremot är hon fundersam över att barnskötarna inte alltid får fasta tjänster, men hon har inget att invända mot ansvarsfördelningen.

– Jag känner mig delaktig, jag är med i planering och på reflektionsmöten, jag kan använda mina kompetenser, säger hon och räknar upp bland annat musik, idrott, dans och att använda tecken som stöd.

När barnskötaren Stina Beijergård började för tre år sedan kände hon sig väl mottagen på Björktjärna.

– De som arbetar här är otroligt proffsiga och samtidigt milda.

All personal inkluderas i utvecklingsarbetet.

– Det är viktigt, om målen ska kunna nås, att inte bara de som är framåt och pratar mycket kommer till tals, säger Irene Ängalid.

KVALITETSARBETET SKER GENOM olika mötesforum för reflektion i mindre och större grupper med olika intervall, arbetsplatsmöten och en utvecklingsgrupp. Scheman för rutiner och mallar för utvecklingssamtal finns också.

Irene Ängalid bejakar hierarki inom förskolan och kan till exempel se nytta med förstelärare, även om de ännu inte finns i förskolan i Bollnäs.

Fyra av Björktjärnas cirka 13 förskollärare har fått höjd lön i och med löneläraryftet. Bland personalen finns uppfattningen att de är väl värda det, tror Irene Ängalid.

– Samtidigt behöver allas löner lyftas, säger hon.

Mimmi Palm är journalist på Pedagogiska magasinet. mimmi.palm@lararforbundet.se

GRANSKNING AV FÖRSKOLAN

Förskolans pedagogiska uppdrag – om undervisning, lärande och förskollärares ansvar är en kvalitetsgranskning utförd av Skolinspektionen 2016.

82 förskolor granskades. Resultatet visar att begreppet undervisning och hur den ska bedrivas i förskolan behöver förtydligas. Likaså behöver förskollärares ansvar för undervisningen bli tydligare, något som förskolechefer i högre grad behöver ge förutsättningar för.

»Jag känner mig delaktig, jag är med i planering och på reflektionsmöten, jag kan använda mina kompetenser.« ●●●